

ΜΑΡΙΑ ΓΟΝΙΔΑΚΗ

Γράφω καλά στο τεστ της Γλώσσας

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

- Ανακεφαλαίωση της θεωρίας με πίνακες και παραδείγματα
- Διαγωνίσματα
- Αναλυτικές απαντήσεις με έμφαση στα δύσκολα σημεία!

Σύμφωνα με τις
νέες διδακτικές
οδηγίες

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα.....	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 1 Ένα ακόμα σκαλί	9
ΘΕΩΡΙΑ	9
Ο Σεπτέμβρης.....	15
Αναμνήσεις του καλοκαιριού.....	16
Ένα ακόμα σκαλί.....	17
Ξημερώνει μια νέα μέρα... Ώρα για σχολείο.....	18
Αστραδενή.....	19
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 Ρώτα το νερό... τι τρέχει	20
ΘΕΩΡΙΑ	20
Το νερό συστήνεται.....	26
Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα.....	27
Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις.....	28
Ο νερουλάς.....	29
Το νερό ταξιδεύει.....	30
ΕΝΟΤΗΤΑ 4 Εμένα με νοιάζει...	31
ΘΕΩΡΙΑ	31
Στάση βροχοσταλίδων.....	37
Στάση βροχοσταλίδων (συνέχεια).....	38
Χρησιμοποίησε το ξανά... και ξανά... και ξανά.....	39
Σκουπίδια στη θάλασσα.....	40
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 Ασφαλώς... κυκλοφορώ	41
ΘΕΩΡΙΑ	41
Μάθημα κυκλοφοριακής αγωγής.....	46
Στον δρόμο με τον Σωτήρη.....	47
Ένα αλλιώτικο πάρκο! – Ρόδα είναι και γυρίζει.....	48
ΕΝΟΤΗΤΑ 6 Ιστορίες παιδιών	49
ΘΕΩΡΙΑ	49
Κορίτσι – Το μεγάλο μυστικό.....	54
Ο αδελφός της Ασπασίας.....	55
Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης.....	56
ΕΝΟΤΗΤΑ 7 Η ελιά	57
ΘΕΩΡΙΑ	57
Η ελιά.....	64
Οι μύθοι και η ελιά.....	65
Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο.....	66
Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο.....	67

ΕΝΟΤΗΤΑ 9	Η παράσταση αρχίζει	68
ΘΕΩΡΙΑ		68
	Μια περιπέτεια για τον Ρωμαίο	73
	Ένας αρλεκίνος από χαρτί – Όρνιθες.....	74
	Πρώτη φορά στο θέατρο.....	75
	Ο Κεραμιδοτρέχαλος	76
ΕΝΟΤΗΤΑ 10	Λέξεις φτερουγίζουν πέρα, ταξιδεύουν στον αγέρα	77
ΘΕΩΡΙΑ		77
	Παιχνίδια με τις λέξεις – Γλωσσική αυτοβιογραφία	82
	Χορεύοντας με... ανήκουστους ήχους	83
	Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων	84
ΕΝΟΤΗΤΑ 11	Γελάσαμε με την ψυχή μας	85
ΘΕΩΡΙΑ		85
	Ο Μπελάς κι ο Ρουμποτύρης – Ο Αργύρης και το πρόβλημα	88
	Φρουτοπία.....	89
	Τρύπωνας ο φαφαγάλος.....	90
ΕΝΟΤΗΤΑ 13	Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι	91
ΘΕΩΡΙΑ		91
	Όλου του κόσμου τα παιδιά	94
	Το σχολείο του κόσμου	95
	Τα δικαιώματα των παιδιών – Η 5η βασική αρχή των δικαιωμάτων των παιδιών	96
ΕΝΟΤΗΤΑ 14	Το ανθρώπινο θαύμα	97
ΘΕΩΡΙΑ		97
	Ύμνος στον άνθρωπο.....	101
	Από το πρώτο τηλεφώνημα στο πρώτο ηλεκτρονικό μήνυμα	102
	Μια παράξενη παραγγελία	103
	Το διαδίκτυο.....	104
ΕΝΟΤΗΤΑ 16	Ταξίδια στην Ελλάδα	105
ΘΕΩΡΙΑ		105
	Το παραδεισένιο Πήλιο.....	110
	Η Ρόδος	111
	Ταξιδιωτικές εντυπώσεις – Άνοιξα του Αιγαίου τη θύρα	112
	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ στις ασκήσεις	113

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 Ένα ακόμα σκαλί

Για να γράφεις καλά στο επαναληπτικό τεστ πρέπει να διαβάσεις και να θυμηθείς:

1 Επίθετα

😊 Τι είναι τα επίθετα;

- **Επίθετα** είναι οι λέξεις που συνοδεύουν κάποιο ουσιαστικό και δείχνουν κάποιο χαρακτηριστικό του.

😊 Πώς βρίσκουμε το επίθετο;

- Κάθε επίθετο έχει **3 γένη**, δηλαδή αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Το επίθετο **ωραίος** έχει 3 γένη:
ο ωραίος, η ωραία, το ωραίο

ΠΡΟΣΟΧΗ:

Κάθε ουσιαστικό έχει μόνο ένα γένος: έτσι ξεχωρίζω τα ουσιαστικά από τα επίθετα:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Στη φράση

καλός

άνθρωπος

επίθετο γιατί συνοδεύει
το ουσιαστικό *άνθρωπος*
γένους αρσενικού
και μπορεί να σχηματιστεί
σε 3 γένη:

ουσιαστικό
γένους αρσενικού

ο καλός, η καλή, το καλό

😊 Πώς κλίνεται το επίθετο;

- Τα επίθετα κλίνονται όπως τα ουσιαστικά. Κάθε επίθετο είναι στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση με το ουσιαστικό που συνοδεύει.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

γεμάτου δοχείου

γεμάτες αίθουσες

ουδέτερου γένους,
γεν. ενικού

θηλυκού γένους,
ονομ. πληθυντικού

■ Παράδειγμα κλίσης επιθέτου με ουσιαστικό

Ενικός αριθμός			
Ονομαστική	ο ανοιχτός δρόμος	η ανοιχτή πόρτα	το ανοιχτό κουτί
Γενική	του ανοιχτού δρόμου	της ανοιχτής πόρτας	του ανοιχτού κουτιού
Αιτιατική	τον ανοιχτό δρόμο	την ανοιχτή πόρτα	το ανοιχτό κουτί
Κλητική	– ανοιχτέ δρόμε	– ανοιχτή πόρτα	– ανοιχτό κουτί
Πληθυντικός αριθμός			
Ονομαστική	οι ανοιχτοί δρόμοι	οι ανοιχτές πόρτες	τα ανοιχτά κουτιά
Γενική	των ανοιχτών δρόμων	των ανοιχτών πορτών	των ανοιχτών κουτιών
Αιτιατική	τους ανοιχτούς δρόμους	τις ανοιχτές πόρτες	τα ανοιχτά κουτιά
Κλητική	– ανοιχτοί δρόμοι	– ανοιχτές πόρτες	– ανοιχτά κουτιά

2 Οι χρόνοι του ρήματος

Ο ενεστώτας, ο παρατατικός και ο εξακολουθητικός μέλλοντας της ενεργητικής φωνής

😊 Τι είναι ρήμα;

- Ρήμα είναι η λέξη που δείχνει ότι κάποιος κάνει κάτι (ενεργεί) ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

😊 Τι είναι ο χρόνος του ρήματος;

- Αυτή η ενέργεια γίνεται πάντα σε κάποιο χρόνο:
Στο **παρόν** → τώρα
Στο **παρελθόν** → χτες
Στο **μέλλον** → αύριο

😊 Πώς βρίσκουμε τον χρόνο του ρήματος;

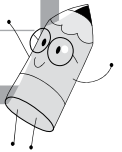
- Βρίσκουμε το ρήμα και ρωτάμε **πότε** γίνεται η ενέργεια.
Όταν η ενέργεια γίνεται **τώρα συνέχεια**, το ρήμα βρίσκεται στον **ΕΝΕΣΤΩΤΑ**.
Όταν η ενέργεια γινόταν **χτες συνέχεια**, το ρήμα βρίσκεται στον **ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟ**.
Όταν η ενέργεια θα γίνεται **αύριο συνέχεια**, το ρήμα βρίσκεται στον **ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝΤΑ**.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

- Ο Γιώργος τρέχει. τρέχει: **ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ** → τώρα συνέχεια
 Ο Γιώργος έτρεχε. έτρεχε: **ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ** → χτες συνέχεια
 Ο Γιώργος θα τρέχει. θα τρέχει: **ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΜΟΝΤΑΣ** → αύριο συνέχεια

■ Παράδειγμα κλίσης ρήματος στους 3 χρόνους

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘ. ΜΕΜΟΝΤΑΣ
ποτίζω	πότιζα	θα ποτίζω
ποτίζεις	πότιζες	θα ποτίζεις
ποτίζει	πότιζε	θα ποτίζει
ποτίζουμε	ποτίζαμε	θα ποτίζουμε
ποτίζετε	ποτίζατε	θα ποτίζετε
ποτίζουν	πότιζαν	θα ποτίζουν

[Αν δυσκολεύεσαι στην κλίση των ρημάτων, μην ξεχνάς να λες μπροστά από το **ρήμα**: εγώ, εσύ, αυτός, εμείς, εσείς, αυτοί.]

3 Το υποκείμενο και το αντικείμενο του ρήματος

Το υποκείμενο

Τι είναι το υποκείμενο;

- Κάθε πρόταση έχει ένα ρήμα δηλαδή τη λέξη που δείχνει μια ενέργεια.
- Το υποκείμενο του ρήματος μας δείχνει **ποιος** κάνει αυτή την ενέργεια.

Πώς το βρίσκουμε;

- Ρωτάμε **ποιος, ποια, ποιο, ποιοι, ποιες, ποια**.

Σε ποια πτώση μπαίνει το υποκείμενο;

- Στην ονομαστική.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Ο Γιώργος φωνάζει δυνατά.

Τι πρέπει να κάνουμε για να βρούμε το υποκείμενο:

1. Βρίσκουμε το ρήμα: ποια λέξη δείχνει μια ενέργεια: φωνάζει.
2. Ρωτάμε: ποιος, ποια, ποιο φωνάζει;
3. Απαντάμε: Ο Γιώργος = το υποκείμενο του ρήματος.

- Το παιδί στενοχωριέται.

Ρήμα: στενοχωριέται → **ποιος;** Το παιδί: **υποκείμενο**

- Το παιχνίδι μου χάλασε.

Ρήμα: χάλασε → **ποιος;** Το παιχνίδι: **υποκείμενο**

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Όλα τα ρήματα έχουν υποκείμενο. Ακόμα κι όταν δεν υπάρχει στην πρόταση, εννοείται.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Πηγαίνουμε σχολείο.

Ρήμα: πηγαίνουμε → **ποιοι;** εννοείται: **εμείς: υποκείμενο**

Το αντικείμενο

Τι είναι το αντικείμενο;

- Το αντικείμενο του ρήματος μας δείχνει σε **ποιον** ή σε **τι** πηγαίνει η ενέργεια του ρήματος.

Πώς το βρίσκουμε;

- Ρωτάς (σε) **ποιον**, (σε) **ποια**, (σε) **ποιο**, **τι**, **ποιους**, **ποιες**, **ποια**.

Σε ποια πτώση μπαίνει το αντικείμενο;

- Στην αιτιατική (σπάνια γενική).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Ο Γιώργος χτυπάει την πόρτα.

Τι πρέπει να κάνουμε για να βρούμε το αντικείμενο:

1. Βρίσκουμε το ρήμα: ποια λέξη δείχνει μια ενέργεια: *χτυπάει*.
2. Ρωτάμε: τι χτυπάει;
3. Απαντάμε: *την πόρτα*: το αντικείμενο του ρήματος.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Δεν έχουν όλα τα ρήματα αντικείμενο, δηλαδή μπορεί η ενέργεια του ρήματος να μη μεταφέρεται σε κάτι ή σε κάποιον.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η Ελένη τρέχει.

4 Τα αποσιωπητικά

- Με τα αποσιωπητικά (...) θέλουμε:
 - α) να δείξουμε ότι μια πρόταση δεν έχει τελειώσει γιατί η συνέχεια εννοείται ή δε θέλουμε να πούμε τη συνέχεια ή
 - β) θέλουμε να εκφράσουμε κάποιο συναίσθημα (έκπληξη, ειρωνεία, φόβο κ.ά.).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Μην το ξαναπείς αυτό, γιατί...

Καλύτερα...

Σιγά τον... έξυπνο!

Ξημερώνει μια νέα μέρα... Ώρα για σχολείο

1 Να κλίνεις το ρήμα *χωρίζω* στους παρακάτω χρόνους.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

2 Να συμπληρώσεις τον πίνακα γράφοντας τα ρήματα στους άλλους χρόνους (πρόσεξε: στον ίδιο αριθμό και στο ίδιο πρόσωπο).

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
παίζει		
	έφευγες	
		θα σκαλίζουμε
	γράφατε	
		θα δουλεύουν

- Σε αυτή την άσκηση πρέπει πρώτα να βρεις και να σημειώσεις στο πρόχειρο τον χρόνο, τον αριθμό και το πρόσωπο του ρήματος που σου ζητιέται να γράψεις στους άλλους χρόνους:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

έτρεχες: ρωτάς: πότε; απαντάς: χτες συνέχεια → Παρατατικός
ρωτάς: ποιος; Απαντάς: εσύ → β' ενικό πρόσωπο

- Κλίνεις το ίδιο ρήμα στον Ενεστώτα (τώρα) μέχρι να φτάσεις στο εσύ: τρέχεις.
- Κλίνεις το ίδιο ρήμα στον Εξακολ. Μέλλοντα (αύριο συνέχεια) μέχρι να φτάσεις στο εσύ: θα τρέχεις.

3 Να αναγνωρίσεις τον χρόνο κάθε ρήματος και να το γράψεις στη σωστή στήλη.

φροντίζουμε – θα μυρίζεις – κόβατε – σφυρίζαμε – χορεύεις – θα νομίζουν
– θα μαθαίνουν – τρέχετε – σκάλιζε

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

Αστραδενή

1 Να κλίνεις το επίθετο *ο ξύλινος, η ξύλινη, το ξύλινο*.

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ενικός αριθμός			
Ονομαστική			
Γενική			
Αιτιατική			
Κλητική			
Πληθυντικός αριθμός			
Ονομαστική			
Γενική			
Αιτιατική			
Κλητική			

2 Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσεις το υποκείμενο τους ρήματος και να κυκλώσεις το αντικείμενό του (όπου υπάρχει).

- α. Τα παιδιά παίζουν ποδόσφαιρο.
- β. Η Ελένη φώναξε δυνατά.
- γ. Στο σχολείο όλοι ακούμε τον δάσκαλο.
- δ. Η αδερφή μου έφυγε τρέχοντας.
- ε. Εμείς μαζέψαμε χρήματα για τη βιβλιοθήκη.
- στ. Αύριο αρχίζουν τα μαθήματα.

3 Να σχηματίσεις επίθετα από τις λέξεις των παρενθέσεων και να συμπληρώσεις τις προτάσεις.

- α. Κάθε πρωί πρέπει να τρώμε πλούσιο και (υγεία) πρωινό.
- β. Το σπίτι του παππού μου είναι (πέτρα) και βρίσκεται σε ένα (όρος) χωριό.
- γ. Ποτέ μην παραβιάζεις τους (φως) σηματοδότες.
- δ. Φύλαξα τα (μαλλί) ρούχα γιατί άρχισε να κάνει ζέστη.
- ε. Προτιμώ το (αγελάδα) γιαούρτι από το πρόβειο.
- στ. Του αρέσουν όλα τα (καλοκαίρι) φρούτα.

Γράφω καλά στο τεστ της Γλώσσας

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Με τη σειρά *Γράφω καλά στο τεστ*, η προετοιμασία των μαθητών του Δημοτικού για την επαναληπτική εξέταση ή την εξέταση στο καθημερινό μάθημα της Γλώσσας και των Μαθηματικών γίνεται εύκολα και γρήγορα!

Κάθε βιβλίο ακολουθεί τα μαθήματα του σχολικού εγχειριδίου και βοηθάει τους μαθητές να εμπεδώσουν την ύλη που διδάχτηκαν ελέγχοντας τις γνώσεις τους και καλύπτοντας τα κενά τους.

Συγκεκριμένα, το βιβλίο *Γράφω καλά στο τεστ της Γλώσσας* για τους μαθητές της Δ' Δημοτικού είναι οργανωμένο σε ενότητες και καθεμιά περιλαμβάνει:

- Ανακεφαλαίωση της θεωρίας με αναλυτική παρουσίαση, πίνακες κλίσης και εύστοχα παραδείγματα
- Παρουσίαση των ορθογραφικών κανόνων και του λεξιλογίου της ενότητας
- Ασκήσεις σε κάθε μάθημα (συμπλήρωσης κενού, αντιστοίχισης κ.ά.)

Στο τέλος του βιβλίου δίνονται πλήρεις και αναλυτικές απαντήσεις σε όλες τις ασκήσεις.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

Άννα Μιχίδη, Νικόλαος Δ. Παπαδόπουλος
Γλώσσα Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Άννα Μιχίδη, Παρασκευή Παπαντωνίου, Ελένη Τσολακίδου
**Ασκούμαι στη γραμματική, την ορθογραφία
και την έκθεση Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**

ISBN:978-618-03-1013-9

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. 81013